

2212 2232

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1

Sm. Stranda härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Ålems socken.

Valentin Tollby.

Valentin Tollby, redaktör, Vetlanda, född i Tålebo, Ålems

socken, år 1885.

2212 2232

33

- P. 22 Den nyfödda kalven.
23 Ökallesten.
T. 24 När stugan flyttades.
25 Spott

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sm. Stranda härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Ålems socken.

Meddelare Valentin Tollby.
Vetlanda.

När trollen trampade ner säden. (Sägen.)

En bonde i Tålebo - det var meddelarens farfar - hade en mosse, som kallades Gullmossen och låg avlägset ute i skogen. Mossen var inhägnad.

Ett år när mossen var besådd med råg, hände det, att, när ägaren en morgon vid midsommartiden kom dit, säden befanns vara alldeles nertrampad.

Inga spår av människor eller djur syntes.

Bonden ifråga hade fullt och fast för sig, att trollen hade trampat ner säden. Detta trodde han hela sitt liv.

2232

2232

5

Sm. Stranda härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ålems socken. Meddelare Valentin Tollby, Vetlanda.

Skogsknippta. (Sägen.)

En bonde i Tålebo - meddelarens farfar-hade för meddelaren berättat, att han en dag såg skogsknippta.

Hon kom inifrån skogen och gick över en väg och sedan in i skogen på andra sidan vägen. Hon var ihålig i ryggen som ett baktråg.

Anmärkning.

Sagesmannen hade för meddelaren utpekat platsen, där det ovannämnda inträffade.
Meddelarens farfar var född 1825 och dog 1907.
Skogsknippta, skogsrå.

A m

2212

2232

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

66

Sm. Stranda härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Ålems socken.

Meddelare Valentin Tollby. Vetlanda.

Ormgadd för kärlekslycka. (Folktro.)

Den som vill vinna en flickas kärlek skall ta gadden från
en levande orm, och sedan ha denna gadd i sin mun, när han kysser
Flickan ifråga.

3:6.

2232

2232

27

Sm. Stranda härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ålems socken.

Meddelare Walentin Tollby, Vetlanda.

Medsols kring skjutsen. (Folksed.)

I Tålebo fanns i meddelarens barndom en bonde, som, när

han spänt hästen för skjutsen gick medsols en gång där omkring.

innan han körde åstad.

C: k.

2232 2232

88

Sm. Stranda härad.

Upptecknare Cottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ålems socken.

Meddelare Walentin Tollby, Vetlanda.

Maran.

Meddelarens far - bonde i Tålebo - hade haft ont av maran.

Han hade använt följande botemedel:

Varje kväll, när han tagit av sig strumporna, tog han ena
trumpan och torkade därmed mellan tårna och luktade sedan på
trumpan.

Han blev fri från maran.

2232

2232

99

Sm.Stranda härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ålems socken. Meddelare Walentin Tollby, Vetlanda.

Bonden som överflyttade tyngden av sitt eget lass
på andras hästar. (Sägen.)

Det var en gång en del bönder från Ålem som skulle skjuta
a båtsmän till Kalmar. Då var det en som hade så magra hästar, så de
andra bönderna skämtade med honom och sade, att han aldrig kom fram.

Han sade: "Var inte rädda för det I, jag ska nog reda
mig."

Den skjutskarlen, som hade varit värst till att håna
en andre, hans hästar började snart att svettas, men de där magra
hästarna de löpte som hjortar.

2232

2232

10

Sm. Stranda härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ålems socken. Meddelare Walentin Tollby, Vetlanda.

Bonden som band tjuven. (Sägen.)

Det var en som en natt skulle stjäla säd hos en bonde i

Ålem.

Han gick in i boden.

Där gjorde han sig i ordning och skulle ösa säd i en säck.

Han höll i säcken med ena handen samt med munnen, och så höll
han en skyffel i den andra handen.

Sådan fick han ligga där tills morgonen, tills bonden kom
lit och löste honom.

2232 2232

11

Sm. Stranda shärad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ålems socken.

Meddelare Walentin Tollby, Vetlanda.

Järnhandlaren som kunde binda tjuvar. (Sägen.)

Det var en karl som hade varit knalle och sen öppnat en

järnhandel. Han kunde binda tjuvar.

Det var en gång en gubbe, som var inne i järnhandeln och

skulle köpa en ullsax.

Han stod där länge och pratade och pratade, men han kunde

inte gå därifrån.

Då sade järnhandlaren till honom, att om han läde ifrån sig

et som han hade i fickan, så fick han gå sen.

Anmärkning.

Meddelaren hade hört ovanstående av sin morfar.

2212

2232

12

Sm. Stranda härad. Upptecknare Gottfrid Wagnår.

Ålems socken. Meddelare Valentin Tollby.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skabb.

Meddelaren hade i sin barndom en svår hudsjukdom.

En gumma, Mari vid Källa, gav honom då det rådet, att han skulle gå ut på en åker och i varje väderstreck ta en liten sten och sedan lägga dessa stenar i elden, t.ex. i ugnen, när mor bakade, och å låta stenarna ligga tills de blevo röda och sen lägga dem i ett ärl med vatten, så att det blev härsvatten. Sedan skulle han tvätta kroppen med vattnet. Det skulle säkert hjälpa.

Meddelaren följde rådet.

Han blev återställd.

2232

2232

713

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sm. Stranda härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Ålems socken.

Meddelare Valentin Tollby, Vetlanda.

Knarren. (Folktro.)

Meddelaren hade på 1890-talet i Ålems socken sett folk som

botade sig för knarren på så sätt att de lyfte på rullade hus.

Lyftningen tillgick så att de som sökte bot, med händerna

tog tag och lyfte så mycket de orkade.

Detta medel var allmänt känt i bygden ifråga.

Anmärkning.

Rullade hus, hus, vilka utan att rivas flyttats,

rullats, från en plats till en annan.

2232

2232.

14

Sm. Stranda shärad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ålems socken.

Meddelare Walentin Tollby. Vetlanda.

Jaktlycka.

Den som ville ha jaktlycka, skulle, när han gick till

attvarden, smussla ut oblaten och sedan skjuta på densamma.

2252

2237

15

Sm. Stranda häradh.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ålems socken.

Meddelare Valentin Tollby, Vetlanda.

Eldringar kring hjulen.

En gång när meddelarens farfar kom från Rockneby marknad och om kvällen körde över Tålebo gårde syntes det som om det varit eldringar kring vagnshjulen.

2232

2232

/46

Sm. Stranda härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ålems socken. Meddelare Walentin Tollby, Vetlanda.

Vatten som kommer norrifrån. (Folktro.)

På ägorna till meddelarens föräldragård, i Tålebo, fanns en källa i vilken ådran kom norrifrån.

På 1890-talet bodde där i byn en bonde som hette Per Svensson.

Denne gick varje kväll till källan och hämtade en kruka vatten.

"Det är hälsosamt, för det kommer norrvart ifrån", sade han.

P. 6.

2232

2232

/17

Sm. Stranda härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ålems socken.

Meddelare Valentin Tollby, Vetlanda.

Ugglan som lyckofågel.

Ugglan anses som lyckofågel. Den skjutes och hänges över
ladugårdsdörren.

Anmärkning.

I meddelarens barndom - 1890-talet - levde denna

tro kvar.

Sm. Stranda shärad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ålems socken.

Meddelare Walentin Tollby, Vetlanda.

Tranan bär ljus i säng.

Talesättet "Tranan bär ljus i säng" var allmänt känt i socknen

ifråga.

Syftet därmed var, så vitt meddelaren kände, endast att förmå

barnen att gå tidigt i säng om kvällarna.

I meddelarens barndom hade meddelarens mor utanför fönstret

till det rum, där barnen voro, hållit ett tätt ljus.

P. h.
B. d.

2232

2232

19

Sm. Stranda härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ålems socken.

Meddelare Valentin Tollby, Vetlanda.

Sparvarna båda dödsfall. (Tyder.) ^{Vare}

När sparvarna hacka på fönsterrutan, bådar det dödsfall.

2232

2232

2020

Sm. Stranda härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ålems socken. Meddelare Walentin Tollby. Vetlanda.

Spickefågeln.

Fläsket efter grisen, som slaktats före jul, kan inte ätas
spicket, förrän spickefågeln kommer om våren.

Det heter: "Nu är spickefågeln kommen, så nu kan man börja
äta spickefläsk."

2232

2232

21

Sm. Stranda härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Ålems socken. Meddelare Walentin Tollby, Vetlanda.

Att andas över en myrstack. (Folktro.)

Myror.

Att andas över en myrstack är hälsosamt.

Man ställer sig vid stacken, böjer sig över den och inandas djupt.

P. 6.

2282

2282

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

222

Sm. Stranda härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Ålems socken.

Meddelare Valentin Tollby, Vetlanda.

Den nyfödda kalven.

Kalv.

När kalven har fötts, öppnar man munnen på den och blåser

äri.

P. id

2232

2232

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

223

Sm. Stranda härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Ålems socken.

Meddelare Walentin Tollby.Vetlanda.

Ökallesten. (Sågen.)

På ägorna till gården nummer 9 i Tålebo by finnes ett stort sten-
block, som kallas Ökallesten.

Denna sten vänder sig varje påskmorgon.

Sten.

Sm. Stranda härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Ålems socken.

Meddelare Walentin Tollby, Vetlanda.

När stugan flyttades. (Sägen.)*Byggnadsrägen*

Det revs en gammal stuga i Tålebo. Den skulle flyttas och detta skedde genom körkalas.

Det var alltså en lång rad skjutsar som körde samma väg.

Mannen, som sålt stugan, plockade ihop resterna av det nerrivna spåntaket och annat sådant som han kunde använda till ved.

Detta blev ett lass, som han skulle köra hem med en enbetsoxe.

Han körde först samma väg som de andra karlarna kört med sina lass, och allt gick bra, men när han sedan vek av vägen och skulle köra ner till sitt hem, vilket låg omkring 700 meter från landsvägen blev lasset så tungt, så han hade all möda i världen att driva hem oxen. På denna korta sträcka blev den så svett, så att frahattarna låg på ryggen och på sidorna.

— — —

När ovannämnda stuga stod kvar, spökade det i den.

2232 2232

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

235

Sm. Stranda härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Ålems socken. Meddelare Walentin Tollby, Vetlanda.

Spott.

När någon ska lägga sig ute på marken, så spottar han
för att hindra otyg.

När man ska ta i vissa föremål, om vilka man inte vet,
vem som förut tagit däri, eller om det är något som man inte vet
riktigt vad det är, så spottar man några gånger.

Om någon ska ge kreaturen något som ser bossigt ut,
t.ex. som om rättorna byggt bo däri, så spottar man därpå.

Om man möter en käring eller en katt, så spottar man.